

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Илиана Огнянова Петкова, СУ „Св. Климент Охридски“, Факултета по педагогика, катедра „Дидактика“, професионално направление 1.2. Педагогика (професионално образование и професионална подготовка и квалификация на учители)

ОТНОСНО: дисертационен труд на тема „**Формиране на професионална компетентност за адаптирано физическо възпитание в обучението на студенти от педагогически специалности**“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност „Теория на възпитанието и дидактика“.

Автор на дисертационния труд: ас. Галена Тодорова Терзиева, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“ на Педагогическия факултет при Тракийския университет, гр. Стара Загора

Научен ръководител: доц. д-р Мария Тенева

Научен консултант: доц. д-р Веселина Иванова

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2491/12.10.2018г. на Ректора на Тракийския университет

1. Данни за кандидата и законността на процедурата

Образователно-професионалният път на докторантката Галена Терзиева свидетелства за целенасоченост и отдаденост на физическото възпитание и спорта. След завършване на ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в НСА в областта на кинезитерапията, през 2010 г. тя получава и квалификацията учител по физическо възпитание. От 2004 г. започва работа като кинезитерапевт в ЕТ „Тодор Терзиев“, гр. Ст.Загора, където разработва кинезитерапевтични програми и извършва процедури по лечебен масаж. Работи в областта на хотелиерството и туризма, а от м.02.2009 г. е управител на фирма „Енерджи 333“, където освен провеждането на масажи, рехабилитация и кинезитерапия, и разработване на програми за клиентите, тя осъществява и управленски функции. От автобиографията личи, че докторантката е търсен и ценен специалист, защото още по време на подготовката си за учител в НСА, през 2008г. е привлечена като хоноруван преподавател към Медицинския факултет на Тракийския университет. Там тя отговаря за организирането и провеждането на упражненията по дисциплините „Физическо възпитание и спорт“, „Двигателен тренинг и ЛФК“. През 2013 г. започва и нейната академична кариера след спечелен конкурс за асистент. Желанието за професионално усъвършенстване я подтиква да навлезе бързо и в научното поприще, и още през 2016 г. е зачислена на докторантура в самостоятелна форма на обучение. Добрата организираност и умението за правилно разпределение на времето – качества, формирани благодарение на физическото възпитание и спорта, ѝ дават възможност да се отчисли предсрочно. Протоколът от вътрешното обсъждане в катедрата и приложените документи доказват законността на процедурата.

2. Оценка на дисертационния труд

Представеният за оценка дисертационен труд е изключително актуален по своя характер. Сега, когато тематиката за приобщаващото образование е ключова в педагогическите среди, ас. Терзиева прави успешен опит да го преоткрие и приложи в една конкретна област каквато е физическото възпитание и спорта.

При разработването на дисертационния труд е спазена класическата структура на този вид академични текстове, а именно – увод, съдържателна част, изводи и библиография. Обемът на труда е 282 стр. Изключително улеснение за читателя е обособеният още в началото речник и

списък с абривиатурите. Това прави текстът още по-четивен. В отделно тяло от 123 стр. са оформени 32 -те приложения.

Уводът е насочен към разясняване актуалността на темата и представлява кратък обзор на нормативна уредба в РБългария по проблема. Добре би било ако още тук бъдат изведени обекта, предмета, целта и задачите на дисертационното изследване, за да може читателят да има ясна представа с каква цел се правят последващите теоретични анализи и емпирични изследвания.

Съдържателната част е структурирана в три глави. Първата е изцяло теоретична и се базира на проучени 223 литературни източника, от които 144 на кирилица и 79 на латиница. В нея докторантката демонстрира яснота, последователност и логичност на изложението. Използваният език и стил са научни. Отделните точки са посветени на основните акценти в темата, а именно – адаптираното физическо възпитание (АФВ), същността и характеристиките на приобщаващото физическо възпитание (ПФВ), компетентностите, които трябва да притежава бъдещия учител по адаптирана физическа активност (АФА) и АФВ. Докторантката познава нормативни документи и модели на АФВ в САЩ, Русия и България, на европейските политики и подходи в страните от Европа. Прави впечатление коректното цитиране, изключително доброто познаване на съвременните български и чуждестранни автори, работещи по проблема за компетентностите на българския учител. Основните теоретични конструкти, върху които изгражда изследването си ас. Терзиева са: теорията на обмисленото действие на Фишбейн и Айзен, теорията на планираното поведение на Айзен и теорията за самоефективността на Бандура

Във втора глава е представен дизайна и концептуалния модел на изследването. Правилното формулираните обект, предмет, цел, задачи и научна хипотеза показват уменията на докторантката да конкретизира и операционализира научните си търсения. Тя е формулирала 8 ясни критерия и съответните показатели към тях, което прави изследването целенасочено и подчинено на научните търсения и очаквани резултати. Изведените 7 метода се преоткриват в текста, а към тях могат да бъдат добавени: симулация, решаването на казуси и сравнителен/компаративен анализ. Пространно е описан и изследователския инструментариум, който е отлично структуриран в отделно приложение към дисертационния труд. Самито то е впечатляващо - с 32 приложения, доказващи и онагледяващи цялостния процес на анкетно и експертно проучване, статистическо доказване и практическо приложение на разработения теоретичен модел. За целите на дисертационното изследване са модифицирани и адаптирани анкетни карти за: 1) „Нагласи към обучение на лица с физически увреждания по физическо възпитание“ на Кудлачек; 2) „Скала за самоефективност за приобщаване в обучението на учители по физическо възпитание“ на Блок; 3) Анкетна карта за изходно измерване качеството на обучение на М. Стефанова. Конструирани са и авторски изследователски инструменти като: 1) предварителен и заключителен нестандартизиран критериално-ориентиран дидактически тест за проверка на знания и умения на студентите; 2) бланка за експертна оценка попълнена от седем университетски преподаватели от НСА „Васил Левски“, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и Тракийския университет и 3) казуси. Цялата тази палитра от целенасочено подбрани методи прави изследването всеобхватно и задълбочено. Читателят остава с впечатлението, че докторантката сякаш и предугаждала всеки въпрос, който може да възникне и е обезпечила неговия отговор с конкретни резултати от проведено емпирично изследване. В цялостното проучване участие са взели 220 детски и начални учители и 38 четвъртокурсника от специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (ПНУП), които се обучават по избираемата дисциплина „Двигателен тренинг и адаптирана физическа активност“. Изследването е преминало на три етапа: предварителен (2013-2015), основен (2016-2017) и заключителен (2017-2018). Разработеният концептуален професионално-компетентностен модел за АФВ при обучението на студенти от педагогически специалности включва четири вида компетентности: академична, педагогическа, комуникативна и административна компетентност. Всяка една от

посочените е съдържателно обяснена. Анализирани е и учебния план на спец. „ПНУП“ с цел да се покаже теоретичната обвързаност и приложението на конструирания модел в обучението на студентите от спец. ПНУП. Дадена в приложение е и учебната програма по преподаваната от ас. Терзиева учебна дисциплина „Двигателен тренинг и АФА“.

Трета глава е посветена изцяло на анализа на получените резултати. Разгърнат на 80 страници, той е задълбочен, многоаспектен и показва уменията на докторантката да влиза в детайли и да използва адекватно математико-статистическите методи. За да бъде изчерпателен той е направен по етапи - предварителен и основен. При първия са анализирани както нагласите и самоефективността на детските и начални учители за приобщаване на деца със СОП в двигателното обучение, така и тези при студенти. При последните са анализирани и различните типове компетентност. Анализът е последователен и преминава през оценка формираните *знания и умения* свързани с теоретичните аспекти на АФВ, на *компетентности*, отнасящи се до: планиране и подготовка на формите; организиране и ръководене на учебния процес, оценка напредъка на децата със СОП; управление на процесите в отделни групи или паралелки по време на заниманията по физическо възпитание, в които са включени деца със СОП. Компаративният анализ в мненията на студентите преди и след обучението по представената програма доказват нейната ефективност. Резултатите са богато онагледени в 55 таблици и 57 фигури. Изводите са по посока формулираната хипотеза.

3. Научни приноси, бележки и въпроси.

Приемам изцяло формулираните научни приноси от докторантката. Те покриват две педагогически области - на педагогиката на висшето образование и на методиката на обучението по ФВС. Първата е недостатъчно развито за България научно-изследователско поле и всяка една разработка е своеобразен принос към нейното обогатяване.

Имам една бележка относно наименованието на един от компонентите в модела на професионална компетентност на учителя за адаптирано физическо възпитание. Последната, административната компетентност, по-добре би било да бъде назована нормативно-етична, доколкото се отнася до уменията на учителите да прилагат нормативни изисквания и в своите решения да се ръководят от професионално-педагогическата етика. Така формулирана се свързва повече с организационно-техническото обезпечаване на модела.

Въпрос - анализирани ли са учебните планове и по други специалности (напр. в НСА, на спец. „Физическо възпитание и спорт“ във ФНОИ при СУ „Св. Кл. Охридски“), имайки се предвид, че конструираният модел предполага формиране на професионална компетентност за АФВ на студентите от педагогическите специалности изобщо, а не само на завършващите ПНУП?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Представеният дисертационен труд представлява едно изключително умело съчетание на синергетичния и компетентностен подход при изследване формирането на професионална компетентност за АФВ в обучението на студенти от педагогически специалности. Докторантката показва освен задълбочени теоретични познания в проблематиката, така и умения за операционализиране на своите научни търсения и идеи. Това ми дава основание да предложа на уважаваното научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“, по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност „Теория на възпитанието и дидактика“ на ас. Галена Тодорова Терзиева.

04.11.2018 г.

Доц. д-р И. Петкова:.....